

Helsinki

Ympäristöraportin taustaraportti 2019

Sisällys

1. Kaupunkiorganisaatio ja toimintaympäristö vuonna 2019	3
1.1 Kaupunkiorganisaatio	3
1.2 Väestö, elinkeinotoiminta ja kaupunki maantieteellisenä alueena	4
2. Kaupungin toiminnan merkittävimmät ympäristövaikutukset	5
3. Kaupunkikonsernin ympäristöjohtaminen	5
3.1 Ympäristöjohtaminen kaupungin tasolla	5
3.2 Strategiaohjelma 2017–2021 ympäristönäkökulmasta	7
3.3 Ympäristöpolitiikka	10
4. Kaupungin ympäristöpolitiikan eteneminen vuonna 2019	11
4.1 Ympäristöjohtaminen ja kumppanuudet	11
4.1.1 Ympäristöjohtaminen hallintokunnissa	11
4.1.2 Talouden ja toiminnan suunnittelu sekä sitovat ympäristötavoitteet	12
4.1.3 Ympäristöjohtaminen tytäryhteisöissä	14
4.2 Ympäristötietoisuus ja -vastuullisuus	20
4.3 Jätteet ja materiaalitehokkuus	21
5. Ympäristöasioiden taloudellinen merkitys	21
5.1 Laskentaperiaatteet	21
5.2 Ympäristötuotot, -kulut ja -investoinnit vuonna 2019	22

1. Kaupunkiorganisaatio ja toimintaympäristö vuonna 2019

1.1 Kaupunkiorganisaatio

Helsingin kaupunkikonserni koostuu seuraavista yhteisöistä:

- kaupunki emoyhteisönä (4 toimialaa, kaupunginkanslia, tarkastusvirasto, pelastuslaitos ja 5 liikelaitosta)
- tytäryhteisöt eli yhteisöt, jotka ovat kaupungin suoraan omistamia (83 tytäryhtiötä ja 12 säätiötä, 16 tytäryhteisön tytäryhteisöä)
- osakkuusyhteisöt eli yhtiöt, säätiöt ja kuntayhtymät, joissa kaupungilla on 20–50 prosentin omistusosuus (1 yhteisyhteisö, 38 osakkuusyhteisöä ja 6 kuntayhtymää)

Kaupunginvaltuusto asettaa Helsinki-konsernin toiminnan tavoitteet. Kaupunginhallitus johtaa kaupunkia ja valvoo, että kaupungin eri yksiköt toimivat kaupunginvaltuuston asettamien tavoitteiden mukaisesti. Vastuu konsernin operatiivisesta johtamisesta on kaupunginpormestarilla ja neljällä apulaispormestarilla, joiden toimialat ovat: kaupunkiympäristö, sosiaali- ja terveystoimi, kasvatusta- ja koulutus sekä kulttuuri- ja vapaa-aika. Kunnallista päätösvaltaa on siirretty muun muassa lautakunnille ja johtokunnille, jotka ohjaavat alaistensa toimialojen ja liikelaitosten toimintaa. Lauta- ja johtokuntien jäsenet valitsee kaupunginvaltuusto.

Yhdyskunnan kehityksen ohjaamisesta sekä kaupungin järjestämien palvelujen määrittelystä vastaa aina kaupungin varsinainen emoyhteisö, joka hoitaa myös pääosan palvelujen tuottamisesta. Konsernin muut yhteisöt ja säätiöt täydentävät palvelutuotantoa ja hoitavat konsernin tarvitsemia tukitoimintoja. Tässä ympäristöraportissa raportoitavat toiminnot koskevat kaupunkia emoyhteisönä sekä sen tytäryhteisöjä, mutta eivät osakkuusyhteisöjä.

Kaupungin palveluksessa oli vuoden 2019 lopussa 37 459 henkilöä, joista 30 296 oli vakinaisia ja 7 163 määräaikaisia. Henkilöstön määrä oli 197 henkilöä (-0,5 %) pienempi kuin edellisen vuoden lopussa.

Taulukko 1. Helsingin kaupungin talouden tunnuslukuja

Helsingin kaupungin talouden tunnusluvut 2019 (2018)					
Toimintatuotot	1 205 milj. € (1 155 milj. €)	Verotulot	3 494 milj. € (3 417 milj. €)	Investointien tulo-rahoitus	96,9 % (122,6 %)
Toimintakulut	4 500 milj. € (4 293 milj. €)	Vuosikate	741 milj. € (752 milj. €)	Lainat	1 551 €/as. (1 698 €/as.)
Tilikauden tulos	377 milj. € (387 milj. €)	Vuosikate/poistot	166,8 % (174,6 %)	Konsernineläimet	7 914 €/as. (7 691 €/as.)

1.2 Väestö, elinkeinotoiminta ja kaupunki maantieteellisenä alueena

Helsinki on nopeasti kasvavan suurkaupunkiseudun keskus. Helsinki muodostaa yhdessä pääkaupunkiseudun kuntien (Espoo, Vantaa ja Kauniainen) sekä kahdeksan kehyskunnan kanssa noin 1,5 miljoonan asukkaan alueen, Helsingin seudun. Helsingin asukasluku 31.12.2019 oli 653 835 asukasta. Väkiluku kasvaa tasaisesti. Vuoden 2019 aikana väestö kasvoi 5 350 asukkaalla.

Helsingissä oli vuonna 2019 kaikkiaan 445 000 työpaikkaa. Helsingin osuus koko maan työpaikoista oli 17 prosenttia. Työpaikkojen määrä lisääntyi edellisvuodesta 2,4 prosenttia. Helsingin elinkeinorakenne on eurooppalaisten pääkaupunkien tapaan vahvasti palveluvaltainen: palvelu-alojen osuus työpaikoista on 89 prosenttia. Helsingin neljä merkittävintä toimialaa, 9-12 prosentin työpaikkaosuuksin, ovat terveys- ja sosiaalipalvelut, ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta, informaatio ja viestintä, tukku- ja vähittäiskauppa. Näiden alojen yhteinen osuus kokonais työpaikkamäärästä oli 45 prosenttia. Seuraaville sijoille sijoittuvat julkinen hallinto, koulutus, rakentaminen sekä rahoitus- ja vakuutus toiminta, hallinto- ja tukipalvelut sekä rakentaminen.

Helsingin työpaikkaomavaraisuus, joka kuvaa alueen työpaikkojen ja työvoiman välistä suhdetta, on korkea (128 %). Helsingissä työpaikkoja on enemmän kuin työllistä työvoimaa. Kaupungin rajat ylittävän työmatkaliikenteen merkitys onkin alueen elinkeinotoiminnan kannalta tärkeää. Reilu viidesosa helsinkiläisistä pendelöi töihin muihin kuntiin. Helsinkiläisten työllisten osuus Helsingin työpaikoista on noin 60 prosenttia ja noin 40 prosenttia tulee muualta

Vuonna 2019 rakennettiin yhteensä 6 736 asuntoa (+39,09% vuodesta 2018) ja rakennuslupia myönnettiin 7 909 asunnon rakentamiselle (+11,25 % vuodesta 2018). Vuonna 2019 tavoitteena oli 7 000 asunnon rakentaminen. Helsingissä alkoi vuonna 2019 yhteensä 6 928 asunnon rakentaminen (-12,78% vuodesta 2018). Toimitilarakentamiseen myönnettiin lupa 236 122 kerrosneliömetrin rakentamiselle (-13,01% vuodesta 2018). Vuoden aikana aloitettiin 212 295 kerrosneliön rakentaminen (-42,54% vuodesta 2018). Toimitiloja valmistui 263 776 kerrosneliometriä (-36,52% vuodesta 2018).

Nykyinen pääkaupunkiseutu on väljästi rakennettu. Seudun tiivein rakenne keskittyy Helsingin kantakaupunkiin. Helsingin väestötiheys kasvoi edellisvuodesta 0,86 prosenttia ollen vuoden 2019 lopussa 3 058 asukasta maa-km² kohti. Myös erot pääkaupunkiseudun kaupunkien välillä ovat huomattavat: Espoon väestötiheys oli vuoden 2019 lopussa 929 ja Vantaan 979 asukasta maa-km² kohti.

Helsingin kaupungin pinta-ala on 715,48 km², josta maa-alaa on 214,25 km² (29,9 %), sisävesi-alueita 0,91 km² ja merivesialueita 500,32 km². Suurin osa kaupungin maa-alueista on metsää (37,2 km²), puistoja (9,9 km²) ja maisemapeltoja tai niittyjä (8,0 km²).

2. Kaupungin toiminnan merkittävimmät ympäristövaikutukset

Helsingin kaupunki on ympäristön kannalta alueensa merkittävimpien toimijoiden joukossa. Helsingissä käytetyn energian ja muun kulutuksen aiheuttamat kasviuonekaasupäästöt ovat noin seitsemän prosenttia Suomen kasviuonekaasupäästöistä. Viikinmäen jätevedenpuhdistamo vastaa noin 800 000 ihmisen jätevesien puhdistuksesta. Lisäksi kaupunki on Suomen suurin työnantaja, minkä vuoksi kaupungin toiminnalla on merkittäviä suoria ja välillisiä ympäristövaikutuksia.

Kaupunkiorganisaation toiminnot ja ympäristövaikutukset ovat hyvin monimuotoisia. Kaupunki on itse toiminnanharjoittajana luonnonvarojen käyttäjä ja ympäristöhaittojen aiheuttaja. Kaupungin suurten liikelaitosten toimintaan liittyy huomattavia välittömiä ympäristövaikutuksia kuten päästöjä tai luonnonvarojen kulutusta. Lisäksi henkilöstöltään suurten toimialojen toiminta kuluttaa paljon luonnonvaroja, energiaa ja materiaaleja.

Kaupunki luo myös toimintaedellytyksiä kasvuun perustuvalla tuotantorakenteelle, josta seuraa ympäristökuormitusta. Monien palveluiden ympäristövaikutukset ovat välillisiä ja usein pitkän aikavälin vaikutuksia. Esimerkiksi kaavoituksen ja asuntorakentamisen suunnittelun merkitys ympäristölle konkretisoituu vasta yhdyskuntien tulevien materiavirtojen ja niiden rakenteen kautta.

Kuntalain mukaan kunnan tulee pyrkiä edistämään asukkaidensa hyvinvointia ja kestävää kehitystä alueellaan. Kestävä kehitys ja sen mukainen ympäristönsuojelu on siis yksi kunnallishallinnon ja kuntien itsehallinnon keskeinen perustavoite. Kuntaorganisaation ympäristövastuu on laaja ja kattaa yleisesti kaikki kunnan alueen ympäristön tilaan vaikuttavat tekijät. Laaja-alainen ympäristövastuu käsittää lainsäädännölliset velvoitteet sekä valtuuston ja muun hallinnon asettamat ympäristön kehittämisvelvoitteet.

3. Kaupunkikonsernin ympäristöjohtaminen

3.1 Ympäristöjohtaminen kaupungin tasolla

Kaupungin tavoitteena on ympäristöasioiden hallinnan sisällyttäminen osaksi koko kaupungin hallinnon johtamista. Keskeiset ympäristöjohtamisen keinot on kuvattu kuvassa 1. Kaupungin tasolla ympäristöasioiden huomioon ottamista ohjaavat kaupunginvaltuuston hyväksymät strategiaohjelma, kaupungin ympäristöpolitiikka sekä kaupunginhallituksen hyväksymät suunnittelun

yhteiset lähtökohdat ja talousarvio-ohjeet sekä kuntien ja työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) väli-
set energiatehokkuussopimukset.

Helsingin kaupungilla ei ole enää koko kaupungin kattavaa ympäristöohjelmaa, joten ympäristö-
johtamisen kehittämisessä painopiste on ympäristönsuojelun osa-alueohjelmissa ja toimialojen
ja liikelaitosten ympäristöohjelmissa ja -järjestelmissä. Ympäristönsuojelun osa-alueiden ohjel-
mat toimivat osaltaan kaupungin ympäristöjohtamisen toteuttajina. Tällaisia ovat muun muassa
Hiilineutraali Helsinki 2035 –toimenpideohjelma, Hiilineutraali Helen 2035, ilmansuojelusuunni-
telma, meluntorjunnan toimintasuunnitelma, Itämeri –toimenpideohjelma sekä luonnonsuojeluoh-
jelma. Tiivistelmä ohjelmista löytyy [täältä](#).

Kuva 1. Helsingin kaupungin ympäristöjohtaminen vuonna 2019.

Helsingin kaupungin ympäristöraportti on kaupunkikonsernin yhteinen raportti, jossa kuvataan kaupungin ympäristötavoitteiden toteutumista ja toiminnan vaikutuksia ympäristöön. Kaupunkiympäristön toimialan kokoamaan ja toimittamaan raporttiin ovat tuottaneet tietoja kaikki kaupungin toimialat, liikelaitokset, kaupunginkanslia ja tarkastusvirasto. Kaupunkikonserniin kuuluu myös 12 säätiötä ja 83 tytäryhteisöä. Tytäryhtiöistä 63 toimitti ympäristötietoja vuoden 2019 ympäristöraporttiin. Tytäryhteisöjen ympäristötilinpito on esitetty omana kokonaisuutena kappaleessa 4.1.3. Ympäristöjohtaminen tytäryhteisöissä.

Toimialoilla ja liikelaitoksissa tapahtuvaa käytännön ympäristötyötä ohjataan ympäristöohjelmatyöllä, ympäristötavoitteiden asettamisella talousarvioon ja tulospalkkiomittaristoihin, ekotukitoiminnalla sekä ympäristöraportoinnilla. Ympäristöasioiden hallinta tiimi kehittää yhteistyössä kaupungin asiantuntijoiden kanssa Helsingin kaupungin ja sen toimialojen ja liikelaitosten sekä tytäryhteisöjen ympäristöjohtamista.

Ekotukitoiminta on Helsingin kaupungin kehittämä toimintamalli ympäristöasioiden huomioimiseksi työpaikoilla. Työyhteisöihin nimetään ja koulutetaan ekotukihenkilöitä ympäristötyön edistäjiksi. Uudet ekoarjen käytännöt säästävät sekä luontoa että rahaa. Ympäristöpalveluiden koordinoima ekotukitoiminta on juurtunut vankaksi osaksi kaupungin toimintaa. Vuoden 2019 lopussa kaupungin toimialoille, liikelaitoksiin ja tytäryhteisöihin oli vuodesta 2006 lähtien koulutettu 1 401 ekotukihenkilöä. Lisätietoa löydät [täältä](#).

Helsingin kaupungin energiansäästötyötä koordinoi Energiansäästöryhmä (ESTR), joka aloitti toimintansa syksyllä 2018. Toiminta on jatkoa Energiansäästöneuvottelukunnalle, joka toimi vuosina 1974–2017. Työryhmä koostuu 24 jäsenestä, jotka tulevat kaikilta toimialoilta sekä Heleniltä, Palmiasta, Staralta, Satamasta, Hekalta, HKL:ltä ja HSY:ltä. Ryhmän tavoitteena on edistää kaupungin energiasäästötoimintaa sekä aktivoida toimialoja ja kaupunkikonsernia energiansäästämiseen.

Kuuden Suomen suurimman kaupungin (Helsinki, Espoo, Tampere, Vantaa, Turku ja Oulu) kaupunginjohtajat ja Sitra perustivat kaupunginjohtajien ilmastoverkoston vuonna 2011. Ilmastoverkosto pyrkii konkreettisiin hankkeisiin ilmastomuutoksen vastaisessa työssä.

3.2 Strategiaohjelma 2017–2021 ympäristönäkökulmasta

Maailman toimivin kaupunki

Helsinki pyrkii hahmottamaan paremmin globaalia murrosta. Helsinki lisää henkilöstönsä ymmärrystä tekoälystä ja muista maailmaa muuttavista teknologioista sekä niistä mahdollisuuksista, mitä tämä kehitys avaa kaupungille, käynnistämällä johtaville viranhaltijoille sekä keskeisissä suunnittelutehtävissä oleville työntekijöilleen räätälöidyn tekoäly- ja teknologiakoulutuksen. Helsingin tavoitteena on olla maailman parhaiten digitalisaatiota hyödyntävä kaupunki maailmassa.

Kaupunkia johdetaan ja henkilöstöpolitiikkaa toteutetaan eettisesti, vastuullisesti ja kestävästi.

Kestävän kasvun turvaaminen kaupungin keskeisin tehtävät

Helsingin väestö on lisääntynyt keskimäärin yli prosentin vuosivauhtia yli kymmenen vuoden ajan. Sama tahti näyttää jatkuvan myös tulevaisuudessa. Helsingin kasvu kertoo kaupungin vetovoimasta ja siitä, että ihmiset haluavat asua täällä. Kasvu on Helsingille myönteinen asia,

mutta myös resursseja edellyttävä haaste. Väestöryhmien välisen ja alueiden välisen eriytyksen hillitseminen on korkealla kaupungin agendalla. Sosiaalisen koheesion ylläpitäminen on hyvän ja kilpailukykyisen kaupungin elinehto myös jatkossa. Kokonaisvaltaisen taloudellisen, sosiaalisen ja ekologisen kestävyuden varmistaminen on kasvavan kaupungin tärkeimpiä tavoitteita. Kokonaisuutta seurataan ja raportoidaan mittaristolla kaupungin toiminnan ja talouden suunnittelurytmiin kytkettynä.

Toimivat asuntomarkkinat ovat tärkeässä roolissa kasvun haasteeseen vastaamisessa. Tavoitteena on rakentaa vuosittain 6 000 asuntoa valtuustokauden alussa (2017–2018) ja 7 000 asuntoa valtuustokauden jälkipuoliskolla (2019–2021). Helsinki panostaa kohtuuhintaiseen vuokra-asuntotuotantoon AM-ohjelman mukaisesti ja selvittää aktiivisesti toimenpiteitä asumisen hinnan nousun hillitsemiseksi.

Helsinki huolehtii asuntotuotannon edellytyksistä kaavoittamalla vuosittain 600 000–700 000 kerrosneliometriä asuinkerrosalaa ja luovuttamalla riittävän määrän tontteja. Kaupunki hillitsee rakentamisen kustannuksia ja tiivistää kaupunkirakennetta siirtymällä kilpailukykyään ja saavutettavuuttaan vaarantamatta asteittain kohti alueellista ja markkinaehtoista pysäköintijärjestelmää uusista asuinalueista aloittaen.

Helsingissä suunnitellaan liikenneinvestoinnit ja maankäyttö aina yhdessä. Liikenneinvestoinneilla huolehditaan koko liikennejärjestelmän toimivuudesta. Kestävien liikennemuotojen kulkumuoto-osuutta kasvatetaan. Samalla huolehditaan, että kaikkien edellyttämän liikenteen kilpailukyky turvataan. Yleiskaavan toteuttamisen suunnittelu aloitetaan Vihdintien bulevardista. Alueen pikaratikan suunnittelu etenee päätösvaiheeseen valtuustokauden aikana. Malmin pikaratikan toteuttamisen edellytykset selvitetään. Keskustan raitiotieverkko ja Kalasataman raitiotiesuunnitelman toteutus etenee.

Helsinkiin rakentuvien uusien aluekokonaisuuksien ohella tehostetaan täydennysrakentamista.

Kaupunki selvittää ydinkeskustan viihtyisyyttä ja toiminnallisuutta edistävän kävelykeskustan merkittävämmän laajentamisen sekä keskustan läpiajoliikennettä ja satamien raskasta liikennettä katutilassa vähentävän maanalaisen kokoojakadun edellytykset. Toteutuessaan kokoojakatu rahoitetaan isolta osin tienkäyttömaksuin. Olympiaterminaalilta

Kauppatorille ulottuvaa rantavyöhykettä kehitetään tavoitteena keskustan elinvoimaisuutta tukevan toiminnallisen kokonaisuuden aikaansaaminen.

Uudistuvat palvelut

Helsingissä lapsilla ja nuorilla on turvalliset ja terveelliset oppimisympäristöt. Helsinki tekee aktiivista yhteistyötä valtiohallan, muiden suurempien kaupunkien, korkeakoulujen ja tutkijoiden sekä rakennusalan kanssa toimivien ratkaisujen löytämiseksi julkisten tilojen ja erityisesti koulujen sisäilmaongelmiin. Kaupunki laatii kiinteistöstrategian, jossa linjataan kaupungin kiinteistöjen suunnittelua, rakennuttamista, rakentamista, ylläpitoa ja omistamista. Strategia sisältää suunnitelman sisäilmaongelmista kärsivien koulujen, päiväkotien ja leikkipuistojen rakennusten korjaamisesta tai korvaamisesta uusilla rakennuksilla. Tavoitteena on kiinteistökannan laadun parantamisen, laaturiskien hallinnan parantamisen mm. elinkaarimallilla ja sisäilmaongelmien vähentämisen ohella tilatehokkuuden edistäminen ja tyhjiksi jääneiden arvorakennusten parempi hyödyntäminen.

Kaupungissa kehitetään aktiivisesti liike-elämän logistiikan edellytyksiä. Liikennejärjestelmän vähäpäästöisyys etenee ja terveydelle haitalliset päästöt vähenevät selvästi.

Helsinki on kokonaisvaltaisesti toimivan älykkään liikennejärjestelmän edelläkävijä. Liikennesektorin on teknologian kehittymisen ja jakamistalouden vahvistumisen sekä päästövähennystavoitteiden takia nopeimmin muuttuvia sektoreita.

Helsinki on vahvasti mukana tässä kehityksessä elinkeinoelämän, valtion ja HSL-alueen muiden kuntien kanssa. Kaupunki edistää kysyntäohjattuun liikennejärjestelmään siirtymistä. Kaupunki toimii testialustana liikennekaaren mahdollistamien uusien älykkään liikkumisen palveluiden (mm. Mobility as a Service) kaupallistamiseksi ja tulevaisuuden teknologioiden edistämiseksi.

Helsinki vaalii arvokasta luontoaan ja toimii kaupunkiluonnon monimuotoisuuden lisäämiseksi. Viher- ja sinialueiden ekologinen laatu, saavutettavuus ja terveysvaikutukset turvataan. Luonnonsuojeluohjelmaa toteutetaan ja metsäverkostoa vahvistetaan. Helsingin vesistöjen, sekä pienvesien että rannikkovesien tilaa parannetaan ja kiinnitetään huomiota vaelluskalakantojen elpymiseen. Metsissä ja metsäisillä alueilla suunnitelmallinen monimuotoisuuden lisääminen on hoidon keskeisin tavoite. Hulevesien kustannustehokkaan hallinnan edistämiseksi viherpinta-alaa lisätään kaupunkirakenteessa. Kaupungin puistojen monimuotoisuutta lisätään. Kansallinen kaupunkipuisto -hankkeesta tehdään päätös kuluvan valtuustokauden aikana, tekeillä olevan selvityksen valmistuttua.

Helsingin merellinen sijainti on osa kaupungin perusluonnetta ja -olemusta. Merellisyyttä ei ole hyödynnetty riittävästi kaupungin vetovoimatekijänä. Lähisaariston avaamista edelleen yleiseen käyttöön jatketaan. Helsingin virkistysmahdollisuuksien edistämiseksi, matkailupalvelujen kehittämiseksi ja kaupungin yleisen vetovoiman vahvistamiseksi laaditaan merellinen strategia, jossa haetaan keinoja mm. merellisten kohteiden saavutettavuuden parantamiseen, saariston palvelujen kehittämiseen ja merellisten tapahtumien edistämiseen. Helsingin saaristosta tehdään entistään houkuttelevampi matkailu- ja virkistyskohde. Helsinkiin luodaan saaristoa hyödyntävä, kansainvälinen julkisen taiteen biennale.

Helsinki korostaa toiminnassaan ekologisia arvoja ja pyrkii mukaan maailman johtavien kaupunkien C40-ilmastoverkostoon.

Helsinki ottaa vastuunsa ilmastonmuutoksen torjunnassa vakavasti ja torjuu ilmastonmuutosta kunnianhimoisesti. Helsinki asettaa tavoitteeksi 60 prosentin päästövähennystavoitteen vuodelle 2030 ja aikaistaa hiilineutraalisuustavoitteen vuodesta 2050 vuoteen 2035. Helsinki varautuu valtion mahdolliseen päätökseen hiilen käytön kieltämisestä energiatuotannossa. Tähän Helsinki tarvitsee valtion johdonmukaista tukea korvaavan energijärjestelmän osan kehittämiseksi. Hiilineutraalisuustavoite määritellään tavalla, joka vastaa yleistä käytäntöä Suomessa.

Rakennusten energiatehokkuutta parannetaan sekä uudisrakentamisessa että vanhan rakennuskannan korjaamisessa. Helsingin energiatehokkuusnormit ovat kansallista vähimmäistasoa kunnianhimoisemmat. Uusiutuva energia ja energiatehokkuus pyritään yhdistämään Helsingissä optimaalisella tavalla paitsi yksittäisissä rakennuksissa myös alueellisesti. Liikenteen päästövähennyksiä toteutetaan koko Helsingin liikennejärjestelmässä niin pyöräilyn ja kävelyn suosiota lisäämällä kuin sähköautojen, sähköbussien ja raidejoukkoliikenteen osuutta nostamalla. Helsingissä luodaan edellytykset sähköautojen määrän voimakkaalle kasvulle mahdollistamalla sähköautojen julkisen latausinfrastruktuurin rakentaminen markkinaehtoisesti. Uusiutuvaa energiaa lisätään niin pienessä kuin suuremmissa mittakaavassa.

Päästövähennyksiä ja kiertotalouden hankkeita toteutetaan Helsingissä yhteistyössä yritysmaailman ja kaupunkilaisten kanssa. Helsinki haluaa toimia yhä aktiivisemmin alustana mielenkiintoisille ja tuloksellisille innovaatioille, jotka tuottavat myös uusia vientimahdollisuuksia.

Päästövähennysten toteuttamisesta laaditaan vuoden 2018 helmikuun loppuun mennessä aikataulutettu toimenpideohjelma. Kaupungin ilmastotyöryhmän raportti ja Helenin hyväksytty kehitysohjelma toimivat pohjana työlle.

Helsinki vahvistaa ja monipuolistaa edunvalvontaansa

Helsinki vahvistaa kansainvälistä toimintaansa kärkinään erityisesti digitalisaatio ja ilmastonmuutos, jotka yhdistävät kaikkia johtavia kaupunkeja, ovat voimakkaimpia globaaleja muutostekijöitä ja siten luontevia kansainvälisen toiminnan profiloitumisalueita.

Ollakseen vielä vahvemmin hyödyksi koko maan suotuisalle kehitykselle Helsinki kohottaa omaa tavoitetasoaan maailman johtavien kaupunkien välisissä vertailuissa. Kaupunki valitsee muutamaa laadukkaan kansainvälisen vertailun ja rankingin, seuraa näitä systemaattisesti ja pyrkii parantamaan sijoitustaan. Helsinki mieltää asemansa kaikkien suomalaisten yhteisenä pääkaupunkina. Kaupunki lisää yhteenkuuluvuuden tunnetta vahvistavaa vuorovaikutusta maan muiden osien kanssa.

3.3 Ympäristöpolitiikka

Helsingin kaupungin ympäristöpolitiikka sisältää kaupungin pitkän ja keskipitkän aikavälin ympäristötavoitteet kahdeksalla keskeisellä ympäristönsuojelun osa-alueella, joita ovat:

- ilmastonsuojelu
- ilmansuojelu
- meluntorjunta
- vesiensuojelu
- luonnon ja maaperän suojelu
- hankinnat, jätteet ja materiaalitehokkuus
- ympäristötietoisuus ja -vastuullisuus
- ympäristöjohtaminen ja kumppanuudet

Ympäristöpolitiikka sisältää aiempaa enemmän konkreettisia ja määrällisiä tavoitteita ympäristönsuojelun eri sektoreilla, jonka lisäksi sitä täydentävät useat osa-alueiden ohjelmat kuten ilmansuojeluohjelma, meluntorjunnan toimintasuunnitelma ja luonnon monimuotoisuuden turvaamisen ohjelma sekä toimialojen, palvelujen ja liikelaitosten ympäristöohjelmat.

Ympäristöpolitiikkaa on esitelty hallintokuntien johtoryhmille, jotka keskeiseltä osin vaikuttavat ympäristöpolitiikan menestykselliseen toteutumiseen.

Lisää tietoa: [Helsingin kaupungin ympäristöpolitiikka](#)

Ympäristöpolitiikka päivitetään vuonna 2020.

4. Kaupungin ympäristöpolitiikan eteneminen vuonna 2019

4.1 Ympäristöjohtaminen ja kumpanuudet

4.1.1 Ympäristöjohtaminen hallintokunnissa

Reilussa puolessa toimialoja ja liikelaitoksia (7/12) ympäristöjärjestelmä tai -ohjelma tukee ympäristötyötä. Niillä toimialoilla tai liikelaitoksilla, joilla on merkittäviä ympäristövaikutuksia tai joille ympäristöasiat ovat strategisessa mielessä merkittäviä, ympäristöasioiden hallinnan tukena on yleensä ympäristöjärjestelmä. Tällöin ympäristötyöhön osallistuu koko organisaatio ja työtä ohjaa yleensä ympäristö- tai laatuasiantuntija. Toimialoille ja liikelaitoksille on asetettu sitovat energiansäästötavoitteet, joiden toteuttamiseksi laaditaan energiasäästösuunnitelma. Suunnitelmat päivitetään uuden organisaation mukaisiksi. Suunnitelmat tukevat toimialojen ja liikelaitosten ympäristöjohtamistyötä, mutta yksinään ne eivät ole riittävä työkalu virastojen ympäristövaikutusten vähentämiseksi.

Taulukko 2. Toimialojen ja liikelaitosten ympäristöohjelmat ja -järjestelmät.

	JÄRJESTELMÄT JA OHJELMAT			YMPÄRISTÖTAVOITTEET				
	YMPÄRISTÖJÄRJESTELMÄT	YMPÄRISTÖOHJELMAT	Energiasäästösuunnitelma	ympäristötavoitteet & seuranta	Talousarviossa ympäristötavoitteita	Talousarvion sitovat ympäristötavoitteet		Tulospalkkiossa ympäristö
						Energiatehokkuus	Muut	
Kaupunki-ympäristö	Ekokompassi rakenteilla toimialalle	Toimialatasoinen ympäristöohjelma	ei aloitettu	x	x	1	4	
Kasvatus- ja koulu-	Green Office (toimialan hallinto) + Vihreä lippu/ Okka-säätiön ympäristösertifikaatti (osalla kouluista ja päiväkodeista)	Ympäristöohjelma osalla	valmis	x				
Kulttuuri- ja vapaa-	Ekokompassi: kaupungin kirjasto, Reaktori-tapahtuma, ympäristötoiminnan nuorisotyöyksikkö Ekokompassi rakenteilla: nuorisopalvelut, liikuntapalvelut ja Biennaali –suurnäytely	Ympäristöohjelma osalla	tekeillä	x				
Sosiaali- ja terveys	Ekokompassi: Kinaporin seniorikeskus Ekokompassi rakenteilla: Kannelmäen palvelutalo, Munkkiniemen palvelutalo	Toimialatasoinen ympäristöohjelma	tekeillä	x				
Kaupungin-kanslia			ei aloitettu					

Tarkastusvirasto			ei aloitettu					
HKL	ISO 14001	Ympäristöohjelma	valmis	x	x		3	x
Palvelukeskus	Ekokompassi	Ympäristöohjelma	valmis	x				
Stara	Ekokompassi	Ympäristöohjelma	ei aloitettu	x	x	1		x
Työterveys			tekeillä	x				
Pelastuslaitos	Ekokompassi suunnitteilla		valmis					
Talpa			valmis					

Ympäristöjohtamisen organisoiminen

Ympäristöasioiden hallinta ja vastuutus on toteutettu toimialoilla ja liikelaitoksissa usealla eri tavalla. Suurimmassa osassa hallintokuntia ympäristöasioiden hallinta on jaettu useamman eri tahon kesken. Monilla toimialoilla ja liikelaitoksilla johto on vastuussa toimialan tai liikelaitoksen ympäristöjohtamisesta, mutta osaan on lisäksi nimetty täysi- tai osa-aikainen ympäristö- tai laatuasiantuntija hoitamaan ympäristöjohtamista. Vuonna 2019 Staraan saatiin vakituinen ympäristöasiantuntijan toimi. Myös ekotukihenkilöt ovat merkittävässä roolissa ympäristöjohtamisessa ja käytännön töissä ympäristövaikutusten pienentämiseksi. Ekotukihenkilöt ovat monesti mukana ympäristöryhmissä, jotka vastaavat osassa toimialoja ja liikelaitoksia ympäristöasioista. Ympäristöasiat on myös voitu jakaa eri asiantuntijoille, jolloin ne ovat osa heidän asiantuntijatyötään.

Henkilöstön sitouttaminen ympäristötyöhön ja ympäristöjohtamisen kehittämiseen

Henkilöstön sitouttaminen on keskeisessä roolissa ympäristöjohtamisen kehittämisessä ja sitouttaminen toteutuu yleensä käytännön työn kautta ja osana jokapäiväistä työtä, kuten esimerkiksi jätteiden lajittelun toimipaikkakohtaisella kehittämisellä. Henkilöstölle järjestetään myös koulutusta ja tietoisuuksia tai muuta ohjelmaa esimerkiksi erilaisilla kampanjaviikoilla. Ympäristöviestintää tehdään esimerkiksi Helmessä, henkilöstölehdissä ja kokouksissa. Ekotukihenkilöt ovat merkittävässä roolissa käytännön ympäristötyön tukemisessa. Myös ympäristötyöryhmä on tehokas tapa sitouttaa henkilöstö ympäristötyöhön, kun pääsee osalliseksi suunnittelusta alkaen. Tulospalkkiojärjestelmää käytetään henkilöstön sitouttamiseen ja motivointiin, mutta järjestelmässä ei välttämättä ole mukana ympäristötavoitteita. Vuonna 2019 ympäristötavoitteita oli sisällytetty kahden liikelaitoksen tulospalkkiojärjestelmään. Asiantuntijatyössä henkilöstöä on sitoutettu erityisesti tarjoamalla asiantuntijoille mahdollisuuksia osallistua asiantuntijuutta lisäviini ympäristöaiheisiin koulutuksiin.

4.1.2 Talouden ja toiminnan suunnittelu sekä sitovat ympäristötavoitteet

Kuntalaki (365/95, 65 §) asettaa säännökset talousarvion käsittelystä, hyväksymisestä, velvoittavuudesta, sisällöstä, rakenteesta ja talousarvioperiaatteista sekä myös vuotta pitemmän aikavälin toiminnan ja talouden suunnittelusta. Helsingin kaupungilla tätä toiminnan ja talouden suunnittelua ja seuranta tehdään usealla tasolla. Strategiaohjelmassa on määritelty koko kaupunkiorganisaatiolle keskeiset strategiset tavoitteet, joihin pääseminen ja niissä edistyminen johtavat vision esittämään tavoitetilaan. Jokaisen strategisen tavoitteen osalta on tunnistettu strategiset haasteet, joihin liittyen on määritelty kriittiset menestystekijät ja niihin liittyvät arviointikriteerit ja mittarit. Vuosittaisissa talousarvioehdotuksissa lautakunnat esittävät ehdotuksen valtuuston päättäväksi sitoviksi toiminnallisiksi tavoitteiksi. Sitovien toiminnallisten tavoitteiden tulee ohjata toimintaa strategiaohjelman osoittamaan suuntaan ja osan tavoitteista tulee ohjata toimintaa toimialojen ja liikelaitosten toimialarajat ylittävien haasteiden ratkaisemiseen. Kaupungin strategioista tai toimialan ja tehtävän erityispiirteistä johdetut muut toiminnalliset tavoitteet ohjaavat määrärahan käyttötarkoitusta, palvelukykyä tai toiminnan kehittämistä. Toiminnallisista tavoitteista johdetaan tavoitteet hallintokuntien tuloskortteihin ja tulospalkkiojärjestelmiin. Taulukkoon 3 on koottu ympäristötavoitteita hallintokunnittain vuoden 2019 osalta.

Helsingin kaupunginhallitus on jo useana vuonna velvoittanut toimialoja ja liikelaitoksia asettamaan myös ympäristöä koskevia toiminnallisia tavoitteita, mikä on toteutunut melko hyvin ympäristövaikutuksiltaan suurimpien toimialojen ja liikelaitosten osalta. Tämän lisäksi tulee asettaa sitovat energiansäästötavoitteet vuosittain talousarvion yhteyteen, mikä puolestaan ei ole toteutunut vaan energiansäästö oli sitovana tavoitteena vain yhdellä toimialalla ja yhdellä liikelaitoksella. Toiminnalliset tavoitteet ovat ohjelmien ja raportoinnin ohella Helsingin ympäristöjohtamisen keskeisimpiä välineitä, jotka konkretisoivat koko kaupungin toimintaperiaatteet käytännöiksi. Vuonna 2019 sitovia toiminnallisia ympäristötavoitteita oli yhteensä yhdeksän, joista neljä toteutui, kaksi toteutui osittain ja kolme ei toteutunut (taulukko 3).

Taulukko 3. Vuoden 2019 sitovat toiminnalliset ympäristötavoitteet.

Sitovat toiminnalliset ympäristötavoitteet 2019		
Matkustajien kokema järjestys ja turvallisuus säilyy vähintään vuoden 2016 tasolla (raitio 4,22; metro 4,18).	HKL	Tavoitteet eivät toteutuneet. Toteuma oli raitioliikenteessä 4,20 ja metroliikenteessä 4,12.
Liikennöinnin luotettavuus raitio- ja metroliikenteessä säilyy vähintään vuoden 2016 tasolla (raitio 99,84 %; metro 99,84 %).	HKL	Tavoite toteutui metroliikenteessä, toteuma oli 99,87 %. Tavoite ei toteutunut raitioliikenteessä, toteuma oli 99,79 %.
Raitio- ja metroliikenteen asiakastytyväisyys säilyy vähintään vuoden 2016 tasolla (raitio 4,04; metro 4,19).	HKL	Tavoite toteutui raitioliikenteessä, toteuma oli 4,04. Tavoite ei toteutunut metroliikenteessä, toteuma oli 4,01.
Kaavoitetaan vähintään 700 000 k-m2 pääosin raideliikenteen palvelualueelle, josta täydennysrakentamista vähintään 40 %.	Kaupunkiympäristön toimiala	Tavoite toteutui, toteuma oli 878 369 k-m2 ja 40 %.
Kehitetään ja otetaan käyttöön Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimintasuunnitelman toteutumisen ja vaikutusten arvioinnin työkalu.	Kaupunkiympäristön toimiala	Tavoite toteutui.
Jalankulku-, pyöräily- ja joukko-liikennematkojen yhteenlaskettu osuus kaikista matkoista kasvaa.	Kaupunkiympäristön toimiala	Tavoite ei toteutunut. Toteuma oli 77,48 %, joka on sama kuin viiden edellisen vuoden keskiarvo.
Energiansäästötavoite on neljä prosenttia vuoden 2015 ominaisenergiankulutuksesta ulkovalaistuksen (kWh/asukas) ja toimitilojen (kWh/m2) osalta.	Kaupunkiympäristön toimiala	Tavoitteet toteutuivat. Toteuma oli ulkovalaistuksessa 12 %, toimitiloissa 10 %.
Helsingin katu- ja puistorakentamisessa muodostuvista maaaineksista vähintään 80 % hyötykäytetään	Kaupunkiympäristön toimiala	Tavoite toteutui, toteuma oli 92 %.
Energiansäästötavoite on 4 % vuoden 2015 energiankulutuksesta. Tavoitteeseen sisältyvät sähkön ja säänormitetun kaukolämmön kulutus	Stara	Tavoite ei toteutunut, toteuma oli 2 %.

4.1.3 Ympäristöjohtaminen tytäryhteisöissä

Helsingin kaupungin tytäryhteisöjen toimintaa ohjataan ja seurataan kaupunginhallituksen antamien ohjeiden mukaisesti. Kaupunginhallitus on hyväksynyt tytäryhteisöille johtamisen ja hallinnon keskeisiä periaatteita sekä tytäryhteisöjen raportointia koskevat ohjeet.

Tytäryhteisöjä pyydettiin raportoimaan ympäristöasioista vuosittaisen tilinpäätöstä varten tehtävän raportoinnin yhteydessä. Vuodelta 2019 raportti saatiin 63 tytäryhteisöltä (kaupungin määräsvallan alaisia tytäryhteisöjä ja säätiöitä yhteensä 82).

Alla on listattu tytäryhteisöt, joilla on käytössä ympäristöjärjestelmä, -ohjelma tai jokin muu ympäristöjohtamisen väline.

ISO 14001 -sertifikaatin mukainen ympäristöjärjestelmä:

- Palmia Oy
- Finlandia-talo Oy
- Helsingin Satama Oy
- Helen Oy

Ekokompassi-ympäristöjärjestelmä:

- Stadion-säätiö sr
- Jääkenttäsäätiö sr: Helsingin Jäähalli
- Oulunkylän sairaskotisäätiö
- Niemikotisäätiö
- Urheiluhallit Oy
- Mäkelänrinteen Uintikeskus Oy
- Vuosaaren Urheilutalo Oy
- KOy Auroranlinna
- MetropoliLab Oy
- Korkeasaaren eläintarhan säätiö sr
- Helsingin kaupungin asunnot Oy (Heka)
- Helsingin Kaupunginteatteri
- Helsingin tapahtumasäätiö sr
- Kiinteistö Oy Kaapelitalo
- Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy

Green Office- järjestelmä:

- Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy, hallinto ja ympäristökoulu
- Helen Oy, Käpylän toimisto ja pääkonttori Sähkötalo

Ympäristöohjelma, -työryhmä tai vastaava:

- Forum Virium Helsinki
- Kiinteistö-oy Parmaanpuisto toimii Hekan ympäristöohjelman mukaisesti
- KOy Ab Pakkalantie 30 ja Työmaahuolto Oy toimivat Palvelukeskuksen ympäristöohjelman mukaisesti

Asetetut ympäristötavoitteet:

- Helsingin Seniorisäätiö sr
- Jätkäsaaren jätteen putkikeräys Oy
- Jätkäsaaren Pysäköinti Oy
- Kiinteistö Oy Myllypuron Kampus
- Kiinteistö Oy Torpparinmäen korttelitalo
- UMO-säätiö

Ympäristöasioita tulospalkkiossa tai muussa palkitsemisessa

- Helsingin Asumisoikeus Oy
- Kiinteistö Oy Helsingin Toimitilat
- Helen Oy
- Helsingin Satama Oy
- Kiinteistö-oy Paarmaajanpuisto
- Forum Virium Helsinki
- Helsingin kaupungin asunnot Oy (Heka)
- Kiinteistö Oy Auroranlinna
- Korkeasaaren eläintarhan säätiö sr
- Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy
- Palmia Oy
- Helsingin Seniorisäätiö sr
- MetropoliLab Oy

Tytäryhteisöjen ympäristövaikutukset ovat hyvin erilaisia, pienten toimistojen tai pysäköintilaitosten toiminnasta ei synny merkittäviä suoria ympäristövaikutuksia, mutta välilliset ympäristövaikutukset voivat kuitenkin olla merkittäviä. Osalla tytäryhteisöistä ympäristövaikutukset taas ovat toiminnan luonteesta johtuen hyvinkin merkittävät, kuten Helen Oy:llä ja Helsingin Satama Oy:llä. Toisaalta niissä myös tehdään määrätie-toista työtä ympäristövaikutusten hallitsemiseksi muun muassa ympäristöjärjestelmän avulla.

Pääkaupunkiseudun Kierrätys-keskus Oy:n ja jätteen putkikeräisyhtiöiden koko toiminnan ensisijaisena tavoitteena puolestaan on ympäristönsuojelu, joten niiden toiminta tähtää erityisesti ympäristövaikutusten pienentämiseen.

Erityistä tehtäväänsä luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä hoitaa Korkeasaaren eläintarha, koska tarhaamalla voidaan pelastaa uhanalaisia lajeja. Osa Korkeasaaren luonnonsuojelutyötä on myös tiedotus ja valistus. Eläintarhassa kävijät saavat eläinten lajitiedon lisäksi tietoa myös paljon laajemmista ympäristönsuojelukysymyksistä maapallolla.

Ympäristöjohtamisen taso vaihtelee tytäryhteisöissä. Kaikkein aktiivisimpia ympäristötyössään ovat ne tytäryhteisöt, joilla on joko merkittäviä ympäristövaikutuksia tai joille ympäristöasiat ovat imagon tai markkinoiden kannalta merkittäviä.

Tytäryhteisöistä Helsingin kaupunginteatteri, Helsingin tapahtumasäätiö sr ja Kiinteistö Oy Kaapelitalo lähtivät vuonna 2019 rakentamaan Ekokompassi-ympäristöjärjestelmää.

Yleisesti ottaen mahdollisuudet ympäristövaikutusten pienentämiseen ovat merkittävät tytäryhteisöissä, joilla on paljon toimintaa tai esimerkiksi liikunta- ja uimahalleissa, joissa energiankulutus on korkea. Kiinteistöyhtiöillä on puolestaan merkittävä rooli ja mahdollisuus edistää asukkaidensa ympäristötietoisuuden lisäämistä ja ympäristövaikutusten pienentämistä.

Useat tytäryhteisöt järjestävät henkilöstölleen säännöllisesti ympäristöasioihin liittyvää koulutusta muun muassa kiinteistöjen energian- ja vedenkulutuksen sekä jätehuollon merkityksestä ympäristölle, kestävästä hankinnoista ja liikkumisvalinnoista. Asuinkiinteistö-yhtiöissä ja esimerkiksi urheiluhalleissa ympäristötietoa jaetaan myös asukkaille. Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy järjestää ympäristökoulutusta muun muassa yrityksille, oppilaitoksille ja kaupunkilaisille.

Tulospalkkioissa tai muussa palkitsemisessa ympäristöasiat näkyvät 21 prosentilla ympäristöraportointiin vastanneista tytäryhteisöistä.

Tytäryhteisöt tekevät yhteistyötä ympäristöasioissa asiakkaiden, asukkaiden, kaupungin ja muiden sidosryhmien kanssa. Sopimuskumppaneilta tai huoltoyhtiöiltä edellytetään ympäristöasioiden huomioimista. Myös tavara- ja palveluhankinnoissa käytetään ympäristökriteerejä. Osa tytäryhteisöistä osallistuu erilaisiin kaupungin työryhmiin (Itämerihaaste), on mukana erilaisissa verkostoissa (Arvo-liitto, Green Building Council Finland ja Ilmastokumppanit) ja yhdistyksissä (Climate Leadership Coalition ry ja Suomen kierrätys-keskusten yhdistys ry).

Osalla tytäryhtiöistä ympäristöasiat näkyvät tiedottamisessa ja asiakkaita osallistetaan aktiivisesti mukaan ympäristötyöhön. Toisilla taas ympäristöasiat näkyvät omissa palveluissa, joita tarjotaan asiakkaille. Yhteistyötä tehdään ympäristöalalla olevien eri tahojen kanssa (Hsy ja L&T).

HSY myönsi HEI – Helsingin seudun ilmastopalkinnon 2019 Niemikotisäätiölle pitkäjänteisestä ympäristötyöstä. Säätiössä on tehty paljon toimia energiatehokkuuden ja ruokahävikin vähentämiseksi. Lisäksi on otettu käyttöön vihreä sähkö. Ympäristötyötä tehdään vahvasti yhdessä säätiön palvelunkäyttäjien kanssa ja toimipisteisiin on koulutettu ekotukihenkilöitä. Niemikotisäätiössä kestävä kehitys lähestytään kokonaisvaltaisesti ja se toimii oivana esimerkkinä muille.

Finlandia-talo Oy:n sidosryhmät ovat sitoutuneet kestävä kehityksen noudattamiseen. Tämä näkyy käytännössä siinä, että suurimmilla kumppanuuksilla on omat ympäristöohjelmat käytössä tai he tukevat toiminnallaan kestävä kehityksen toimintaperiaatteita. Finlandia-talossa ympäristöpolitiikan noudattamisen tulokset näkyvät pienentyneinä energiankulutuslukuina, yhteistä hyvää tukevien tilaisuuksien kuten Kulttuuri puhdistaa ympäristöä -siivoustopauksen suosion kasvamisena, sekä henkilöstön ja yhteistyökumppaneiden sitoutumisena Finlandia-talon jatkuvaan parantamiseen kaikessa toiminnassa.

Vuonna 2019 Helsinki Marketing lanseerasi MyHelsinki-sivustolla Valitse vastuullisemmin -palvelun. Palvelu auttaa kaupunkilaisia ja matkailijoita valitsemaan kestävämpiä tapoja elää ja viihtyä Helsingissä. Valitse vastuullisemmin -palvelu oli yhtiön laajin markkinointiviestinnän kampanja sekä keskeinen sisältömarkkinoinnin teema koko vuoden ajan. Yhtiö sitoutti aktiivisesti paikallisia palveluntarjoajia vastuullisuus-työhön Valitse vastuullisemmin -palvelun kautta.

Helsingin Marketing myös aloitti yhteistyössä Woltti Groupin kanssa Sustainable Meeting -toimintamallin konseptoinnin. Malli sopii B2B-tapahtumien järjestämiseen ja sisältää työkaluja viestintään, markkinointiin, mittaamiseen, raportointiin ja oppien jakamiseen. Tavoitteena oli luoda helposti hyödynnettävä malli kestävä tapahtuman järjestämiseen Helsingissä.

Lisäksi yhtiö on osallistunut aktiivisesti Helsingin kaupungin kestävä matkailun ohjelman laatimiseen ja matkailun globaalien haasteiden ratkaisemiseen eri verkostoissa.

Heka käynnisti Sitran ja ARA:n rahoittaman Ekoekspertit-projektin, jossa kehitetään uudenlainen digitaalinen tapa lisätä asukkaiden ympäristötietoisuutta ja osallistaa asukkaita mukaan ympäristötyöhön.

Ilmastonmuutoksen hillintätoimenpiteitä tytäryhteisöissä ovat erityisesti energiansäästö, vähäpäästöisen kaluston hankinta sekä julkisen ja kevyen liikenteen suosiminen. Muita toimenpiteitä ovat muun muassa polttoaineen korvaaminen esimerkiksi biodieselillä tai biokaasulla, uusiutuvan energiankäyttö, ympäristöystävällisten tuotteiden ja raaka-aineiden suosiminen, sähköinen asiointi ja tavarain ohjaaminen uudelleenkäyttöön sekä ilmastonmuutokseen liittyvän tiedon lisääminen esimerkiksi kurssien ja koulutusten avulla.

Energiankulutusta pyritään tytäryhteisöissä vähentämään monilla eri keinoilla. Vuonna 2019 yleisin energiansäästötoimi oli led-valaistuksen lisääminen.

Muita toimia olivat ilmanvaihdon ja lämmitysjärjestelmien tasapainotukset ja säädöt, lämpötilojen alentaminen, lämmön talteenotto, ikkunoiden ja ovien tiivistäminen/uusiminen, ajastus, liiketunnistimien ja hämäräkytkimien hyödyntäminen sekä vesiverkoston ja -kalusteiden uusiminen ja säätäminen.

Lisäksi on tehty energiakatselmuksia. Niissä selvitetään asiantuntijan avulla säästöpotentiaali ja ongelmakohdat energiansäästössä. Myös suurissa peruskorjauksissa on sisällytetty mukaan kiinteistöjen energiatehokkuuden parantamistoimenpiteitä.

Järkevät toimintatavat ovat tytäryhteisöissä hallussa, turhat laitteet ja valot sammutetaan sekä henkilöstöä, asukkaita ja asiakkaita tiedotetaan ja koulutetaan.

32 prosenttia ympäristö-raportointiin vastanneista tytäryhteisöistä oli vuonna 2019 saavuttanut säästöä joko sähkön-, lämmön- tai vedenkulutuksessa. Kaiken sähkönsä uusiutuvana hankkii 13 prosenttia vastanneista tytäryhteisöistä.

Korkeasaari tavoittelee hiilineutraaliutta vuonna 2030 ja siirtyi kesällä 2019 Helenin Kiertolämpöön, joka on hukkalämmöstä kierrätetty, täysin päästötön lämmöntuotannon muoto.

Finlandia-talo vuorostaan tavoittelee hiilineutraaliutta vuoteen 2029 mennessä ja tekee jatkuvasti toimenpiteitä tavoitteen saavuttamiseksi. Finlandia-talo liittyi vuonna 2019 liittyi kaupungin Ilmastokumppanit verkostoon.

Helsingin Sataman hiilineutraali satama 2035 –toimenpideohjelma hyväksyttiin vuonna 2019. Satamassa on lisäksi ollut jo useita vuosia käytössä ympäristöperusteinen alennus aluskäyntimaksuihin linjaliikenteen alukselle, jonka ympäristövaikutukset ovat satamassa ollessaan keskimääräistä pienempiä tai joka kehitystoimenpitein merkittävästi vähentää vaikutuksia. Alennus myönnetään erillisen hakemuksen perusteella ja esimerkiksi aluksen vähäpäästöisyys voi toimia alennusperusteena.

Helen yhtenäisti hiilineutraaliustavoitteensa vuoteen 2035 kaupungin kanssa. Vuonna 2019 Helenin uusiutuvalla energialla tuotetun energian osuus oli 12 prosenttia ja Helen teki investointipäätökset Katri Valan lämpöpumppulaitoksen laajennuksesta ja Vuosaaren merivesilämpöpumpusta.

Ilmastonmuutokseen sopeutumista eli ilmastonmuutoksen jo aiheuttamiin ja odotettavissa oleviin vaikutuksiin mukautumista ja varautumista tapahtuu osassa tytäryhteisöjä. Sopeutuminen näkyy muun muassa poikkeuksellisiin sääoloihin varautumisena, talvisäiden nopean vaihtumisen parempana ennakkointina, kiinteistöjen ylläpidon suunnitteluna ja tulvariskiін varautumisena.

Ympäristöraportointiin vastanneiden tytäryhteisöjen vastauksista selviää, että ilmastonmuutokseen sopeutumista ei vielä suurimmassa osassa tytäryhteisöjä täysin ymmärretä tai se yhdistetään ilmastonmuutoksen hillitsemiseen.

Kiertotaloudella pyritään pitämään raaka-aineet ja materiaalit pitkään talouden käytössä sekä säilyttämään materiaalien arvo ja vähentämään haittavaikutuksia ympäristölle. Visiona on, että jätettä ei enää syntyisi vaan ylijäämämateriaalit ovat raaka-ainetta muille ja tuotteet suunnitellaan uudelleen käytettäviksi.

Kiertotalouden edistäminen ohjaamalla tavaraa uudelleenkäyttöön on Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy:n toiminnan keskiössä. Kierrätyskeskus ottaa vastaan käytettyä tavaraa, jota se myy edelleen uusiokäyttöön. Toiminnan onnistumista mitataan jatkuvasti tarkentuvalla ympäristölaskennalla.

Vuonna 2019 Kierrätyskeskus säästi 53 960 tonnia kiinteitä luonnonvaroja ja 2 002 260 m³ vettä, lisäksi CO₂-päästöjä jäi syntymättä 14 446 tonnia. Säästetyt luonnonvarat kasvoivat vuodesta 2018 arviolta 16 prosenttia.

Jätteiden lajittelusta on huolehdittu tytäryhteisöissä pääsääntöisesti hyvin. Jätteiden lajitteluun kannustetaan tiedottamalla ja kouluttamalla, parantamalla lajitteluohjeita ja huolehtimalla riittävästä ja asianmukaisista lajitteluastioista, käyttämällä puristimia ja rasvanerotuskaivoja, selkeyttämällä raportointia, optimoimalla tyhjennysrytmejä sekä keräämällä keskitetysti esimerkiksi vaarallisia jätteitä, sähkö- ja elektroniikkaromua ja isokokoisia jätteitä (esim. huonekaluja).

Heka Oy sai muovipakkausten keräysastiat vuosien 2018 ja 2019 aikana lähes kaikkiin asunto-kohteisiin. Asukkaiden edelleen lisääntyneen lajitteluinnon myötä vuonna 2019 asukkaiden tuottama laskennallinen sekajätteen määrä väheni yli 1 500 tonnia verrattuna vuoteen 2018.

Heka oli myös mukana kaupungin, Green Building Council Finlandin ja Smart&Clean –säätiön kanssa järjestämässä suuren suosion saavuttanutta Talonrakentamisen kiertotalous –tilaisuutta syksyllä 2019.

Jätkäsaaren, Kalasataman ja Kruunuvuorenrannan jätteen putkikeräysjärjestelmät vähentävät merkittävästi jäteautoliikennettä alueilla, parantavat ympäristön siisteyttä ja turvallisuutta sekä kannustavat ihmisiä kierrätyksen lisäämiseen.

Helsingin Satama myöntää 20 prosentin alennuksen alusjättemaksuista kansainvälisille risteilyaluksille, mikäli risteilijät jättävät jätevetensä sataman viemäriverkkoon.

Jätteen syntyä vähennetään tytäryhteisöissä välttämällä kertakäyttötuotteiden käyttöä, suunnitelmalla tilaukset hyvin hävikin välttämiseksi sekä uusiokäyttämällä tuotteita. Vaarallisten jätteen määrää vähennetään korvaamalla niitä vähemmän haitallisilla aineilla. Ruokahävikkiä vähennetään myös monin keinoin.

Finlandia-talolla tapahtuman-järjestäjiä neuvotaan lajittelemaan roskat oikein ja suosimaan tapahtumissaan posliiniastioita kertakäyttöastioiden sijaan. Tapahtumien messumatot sekä banderollit toimitetaan kierrätykseen uusiokäyttöä varten.

Kestävät hankinnat huomioivat kestävän kehityksen kolme keskeistä teemaa: ympäristövastuun, sosiaalisen vastuun ja taloudellisen vastuun.

Ympäristöraportointiin vastanneista tytäryhteisöistä 60 prosenttia oli vuonna 2019 huomionnut tuotteiden ja palveluiden tarjouspyynnöissä tai ostopäätöksissä ympäristöasioita.

Hankinnan ympäristötavoitteet ja ympäristökriteerit voivat liittyä esimerkiksi uusiutuvan energian käyttöön, energiatehokkuuteen, vähähiilisyyteen, materiaalivalintoihin ja materiaalitehokkuuteen sekä jätteen määrän vähentämiseen ja materiaalien kiertoon.

Hankinnoissa vuonna 2019 yleisimmin käytettyjä ympäristönäkökohtia ja –vaatimuksia

ympäristömerkin kriteerit

materiaalitehokkuus

elinkaarikustannukset

energiatehokkuus

jätteiden lajittelu ja jätteiden vähentäminen

vähäpäästöisyys

ympäristöjärjestelmä tai vastaava

Kuva 2. Tytäryhteisöjen vuonna 2019 yleisimmin käyttämiä ympäristönäkökohtia ja -vaatimuksia hankinnoissa.

Kesäkuun alusta 2019 alkaen kaikki Hekan tekemät kansallisen kynnyksarvon ylittävät hankinnat ovat sisältäneet ympäristökriteerejä. Kriteereillä viestitään yhteistyökumppaneille Hekan ympäristöarvoista ja tavoitteista sekä kannustetaan esimerkiksi ottamaan käyttöön ympäristöjärjestelmiä.

Korkeasaari on laatinut hankintaohjeet ja kehittää olemassa olevia hankintakriteerejään. Uusia kriteerejä otetaan käyttöön, jotta hankintojen elinkaari-, kiertotalous- ja ilmasto-näkökulma voidaan huomioida paremmin.

Tytäryhteisöissä liikkumisen ympäristövaikutuksia minimoidaan kannustamalla henkilöstöä julkisen liikenteen käyttöön tai pyöräilyyn muun muassa tarjoamalla työmatkaseteleitä, matkakortteja, liikuntaseteleitä, työsuhde- ja kaupunki-pyöräetua, tarjoamalla tietoa julkisen liikenteen aikatauluista, mahdollistamalla etätöiden tekeminen ja etäneuvottelut sekä huolehtimalla, että pyörille on kunnolliset säilytystilat ja henkilöstölle riittävät pesu- ja pukuhuonetilat. Myös erilaisia kampanjoita ja hankkeita on hyödynnetty henkilöstön kestävämpään liikkumiseen innostamisessa.

Henkilökunnan lisäksi myös asiakkaiden liikkuminen huomioidaan esimerkiksi sijoittamalla uudet toimipisteet hyvien liikenneyhteyksien päähän tai viestimällä aktiivisesti esimerkiksi julkisen liikenteen aikatauluista. Palveluja viedään myös asiakkaan luo niin, ettei asiakkaan ole tarpeen tulla palveluntarjoajan luo.

Ympäristöraportointiin vastanneista tytäryhteisöistä 14 prosenttia oli laatinut työmatkaliikkumissuunnitelman tai asettanut liikkumista koskevia tavoitteita ympäristöohjelmassaan.

Kuljetusten ympäristövaikutuksia pienennetään tytäryhteisöissä keskittämällä ja suunnittelemalla kuljetukset ja ajoreitit mahdollisimman hyvin, huoltamalla kuljetuskalustoa säännöllisesti, seuraamalla polttoaineen kulutusta, ajokilometrejä ja hiilidioksidipäästöjä sekä valitsemalla vähäpäästöisempiä polttoaineita.

Kierrätyskeskuksen ympäristöohjelmassa tavoitteena on ollut kuljetusten hiilidioksidipäästöjen pienentäminen ja ajokilometriä kasvun hillitseminen noutojen määrään suhteutettuna ja etätöiden edistäminen. Vuonna 2019 käytetystä polttoaineesta 89 prosenttia oli biodieseliä. Autojen reitityksiä ja logistisia ratkaisuja on pyritty johdonmukaisesti kehittämään ottamalla käyttöön uusia työmenetelmiä ja vähäpäästöisempiä autoja.

Ympäristöraportointiin vastanneista tytäryhteisöistä 41 prosenttia on määrittänyt merkittävimmät ympäristöriskinsä.

Tytäryhteisöjen merkittävimpiä ympäristöriskejä ovat kiinteistöihin liittyvät tulipalot, vesi-, öljy- ja kemikaalivuodot sekä sähkö- ja elektroniikkaromun, vaarallisten jätteiden ja torjunta-aineiden käsittelystä ja varastoinnista aiheutuvat riskit.

Riskejä pyritään hallitsemaan ennakoivalla kiinteistöhuollolla, aktiivisella viestinnällä, korjausten hyvällä suunnittelulla ja oikealla ajoituksella, sammutusjärjestelmien tarkastuksilla ja huolloilla määräajoin sekä kemikaalien turvallisella varastoinnilla, käsittelyllä ja kirjanpidolla. Suurten rakennus- ja saneeraushankkeiden kohdalla arvioidaan myös riskit erikseen.

Monissa tytäryhteisöissä on tehty erillisiä riskiselvityksiä, kriisinhallinta- ja ennaltavarautumissuunnitelmia tai riskit käydään läpi vuosittain osana ympäristöjärjestelmätyötä. Kiinteistöihin on laadittu lisäksi pelastussuunnitelmat. Lisäksi henkilöstöä koulutetaan toimimaan riskien minimoimiseksi ja riskejä pyritään hallitsemaan myös toiminnan määräaikailla ja päivittäisillä tarkastuksilla.

Tytäryhteisöjen ympäristötilinpito

Vuodelta 2019 koottiin myös tytäryhteisöjen ympäristötilinpitotiedot. Tilinpitotietoja on raportoinut vain osa tytäryhteisöistä, joten luvut ovat vain suuntaa-antavia. Monilla tytäryhteisöillä ympäristötilinpittoon kuuluvat asiat sisältyvät tilivuokriin, eikä niitä näin ollen erotella tytäryhteisön tilinpäätöksessä tai budjetissa.

Tytäryhteisöistä 63 raportoi tietojaan ympäristöraporttiin. Näistä 45 raportoi tietoja ympäristötilinpitoon. Helen Oy:n investoinnit kattoivat noin 86 prosenttia investoinneista.

Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy:n sekä jätteen putkikeräyssihtiöiden koko toiminnan esisijaisena tavoitteena on ympäristönsuojelu, joten yhtiöiden tilinpäätökset ovat kokonaisuudessaan mukana tytär yhteisöjen ympäristötilinpidossa.

Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy:n jättekulut ja ympäristöinvestoinnit on eritelty, muut tuotot ja kulut sisältyvät muihin ympäristötuottoihin ja -kuluihin.

Taulukko 4. Helsingin kaupungin tytär yhteisöjen ympäristötilinpäätös vuosina 2018 ja 2019.

	2019 (1 000 €)	2018 (1 000 €)
Jätetuotot	2 313	1 110
Jätekulut	12 212	11 015
Muut ympäristötuotot	20 657	18 125
Muut ympäristökulut	27 895	22 504
Ympäristöinvestoinnit	64 687	9 423

4.2 Ympäristötietoisuus ja -vastuullisuus

Ympäristötietoisuus ja -vastuullisuustyötä tehdään usealla eri toimialalla ja liikelaitoksessa. Taulukossa 5 on tietoja keskeisimpien toimijoiden ympäristökasvatus sekä ilmasto- ja energianeuvontatyöstä.

Kaikkiaan ympäristökasvatus ja -neuvontatoimet tavoittivat yli 195 000 helsinkiläistä, mikä vastaa 30 prosenttia helsinkiläisistä.

Taulukko 5. Helsingin kaupungin järjestämiin ympäristökasvatuksellisiin tapahtumiin vuonna 2019 osallistuneiden sekä ilmasto- ja energianeuvontaa saaneiden kaupunkilaisten lukumäärät. Lähde: ympäristöpalvelut

2019		
Harakan luontokeskus ja luontoretket Helsingissä (Ympa)		6 024
Meriharjun luontotalo, nuorisotalot ja Fallkullan kotieläintila (Nuorisopalvelut)		7 051
Puistokävelyt ja puistokummit ()		2 155
Kevätsiivous- ja muut talkoot (HKR)		27 313
Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy		26 000
Korkeasaaren eläintarha	Luontokoulu Arkki	25 209
	Pääsiäissaari	17 682
	Korkeasaaripäivä	4 274
	Kissojen yö ja viettelysten ilta	16 726
	Halloween "Voita pelkosi"	2 739
	Lux Korkeasaari	11 773
	Varhaiskasvatusryhmät	11 200
Energiaa tokaluokkalaisille (HKR)		1 450
Ympäristökeskus (Ympäristötalon esittelyt, Kulkuri -hanke, MySmartLife)		2 288
Helen oy	Face to face	3 012

	Sähköpostitse	1 087
	Internet (energiakeskus ja -neuvoja)	27 235
Ilmastoinfo		2 570
YHTEENSÄ		195 788

4.3 Jätteet ja materiaalitehokkuus

Hsy:n tuottaman tilaston mukaan pääkaupunkiseudun ja Kirkkonummen kotitalouksissa syntyi jätteitä 332 000 tonnia vuonna 2018. Asukasta kohden kotitalousjätettä syntyi 275 kg, mikä on neljä kiloa vähemmän kuin vuonna 2017. Kokonaismäärissä ei ole havaittavissa suurta vaihtelua, mutta asukasta kohti kotitalousjättemäärät ovat seudulla vähentyneet viime vuosina. Pääkaupunkiseudun ja Kirkkonummen kotien jätteestä kierrätetään 45 prosenttia, ja loput hyödynnetään jätevoimalassa. Kotitalousjätettä ei enää ohjata hyödyntämättömänä loppusijoitukseen. Tavoitteena on kuitenkin saada entistä enemmän jätettä kierrätykseen eli tehostaa lajittelua ja vastavasti vähentää energiana hyödynnettävän sekajätteen määrää. HSY teetti vuonna 2018 kotitalouksien sekajätteen koostumustutkimuksen, jonka mukaan yli puolet kotitalouksissa syntyneistä jätteistä on sekajätettä; yli 157 kiloa asukasta kohti. Suuri osa tästä olisi kuitenkin lajitteluun kelpavaa jätettä. Parannettavaa on eniten biojätteen ja muovin lajittelussa.

Helsingin kaupungin hallinnoimissa palvelukiinteistöissä tuotettiin vuonna 2019 sekajätettä 5 733 tonnia, biojätettä 4049 tonnia, keräys- ja toimistopaperia 844 tonnia, pahvia 668 tonnia, kartonkia 250 tonnia, energijätettä 246 tonnia, muovia 84 tonnia, metallia 114 tonnia ja lasia 83 tonnia. Vaarallisia ja öljyisiä jätteitä oli 0,1 tonnia ja rakennus-, betoni- ja puujätettä 643 tonnia. Kierrätysaste laski hieman vuodesta 2018.

Kaupungin työntekijöiden paperinkulutus on pienentynyt viime vuosina tasaisesti. Vuonna 2019 kulutus oli 1324 A4-arkkia työntekijää kohti. Se oli 31,91 prosenttia pienempi kuin vuonna 2018.

5. Ympäristöasioiden taloudellinen merkitys

5.1 Laskentaperiaatteet

Helsingin kaupunki soveltaa taloudellisten ympäristötietojen määrittelyssä keskeisintä olemassa olevaa ohjeistusta sekä yleisiä laskentatoimen tiedon tuottamisen periaatteita. Ympäristöpalvelut ohjeistavat vuosittain kaupungin toimialoja ja liikelaitoksia ympäristölaskennassa. Ohjeistus perustuu kuuden suuren suomalaisen kaupungin kestävä kehityksen raportoinnin kehittämistä pohtineen työryhmän määritelmiin ja tulkintoihin. Keskeinen työkalu on yhdessä laadittu ympäristötalouden tunnuslukujen niin sanottu vinkkilista, jota päivitetään vuosittain.

Ohjeistuksen määritelmät perustuvat EU:n komission ympäristölaskennasta antamiin tulkitseviin tiedonantoihin. Kaupungin ympäristölaskennassa sovelletaan myös TEM:n kirjanpitolautakunnan kuntajaoston vuonna 2009 päivittämää yleisohjetta ympäristöasioiden kirjaamisesta ja esittämisestä kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksessä. Ympäristötalouden tunnuslukujen määrittelyssä

käytetään niin sanottua ensisijaisuuden periaatetta. Sen mukaan ympäristökustannuksia aiheuttaa toiminnoista, joiden ensisijainen tarkoitus on ympäristönsuojelu. Sen sijaan toiminnot, joiden sivuhuotyinä aiheutuu ympäristöhyötyjä, mutta joiden ensisijainen tarkoitus ei ole ympäristönsuojelu, eivät aiheuta ympäristökustannuksia.

Ympäristökustannusten määrittely on tehty pääosin toimialoilla ja liikelaitoksissa, ja siksi ne eivät välttämättä ole täysin yhteismitallisia eri toimialojen ja liikelaitosten kesken. Monet ympäristöasiat ovat osa tavanomaista toimintaa, minkä vuoksi joissain tapauksissa erillisiä ympäristökustannuksia voi olla vaikea arvioida. Esimerkiksi ympäristöasioiden merkitys opetustyössä on tällainen vaikeasti arvioitavissa oleva ympäristökustannuksia aiheuttava tehtävä. Tästä syystä ympäristöasioiden taloudellinen merkitys on todennäköisesti jonkin verran suurempi kuin raportoidut ympäristökustannukset.

Ympäristötalouden tunnuslukuja tarkastellaan kahdella tasolla. Perustason muodostaa Helsingin kaupungin omasta toiminnasta aiheutuneet ympäristöperusteiset tuotot, kulut sekä investoinnit. Perustason lisäksi tarkastellaan tytäryhtiö- ja kuntayhtymätasoa, johon on sisällytetty Helen Oy:n ympäristötuotot, -kulut ja -investoinnit sekä Helsingin kaupungin laskennallinen osuus Helsingin seudun ympäristöpalveluiden (HSY) sekä Jätkäsaaren, Kalasataman ja Kruunuvuorenrannan jätteen putkikeräisyhtiöiden tuottamien ympäristöpalveluiden ja -toimien tuotoista, kuluista ja investoinneista. HSY:n tuottamista palveluista mukana ovat seutu- ja ympäristötieto (jaettu ulkoilman- ja ilmastonsuojelutoimintoihin), jätehuolto sekä jätevesihuolto.

Kuntayhtymätason luvut ovat laskennallisia. Laskennassa on noudatettu periaatetta, että Helsingin osuus HSY:n jätehuollon ja seutu- ja ympäristötiedon rahavirroista on 50 prosenttia ja vesihuollon rahavirroista 58 prosenttia. HSY:n tuottamista palveluista jäte- ja vesihuollon tulosalueet toimivat taloudellisesti itsenäisinä ja rahoittavat toimintaansa asiakkailta perityillä maksuilla. Seutu- ja ympäristötiedon tulosalueen toiminnan kulujen kattamiseksi HSY perii jäsenkunnaltaan kuntaosuuksia sovituissa suhteissa (2 milj. euroa vuonna 2019). Tukipalveluiden kulut on jaettu eri tulosalueiden kesken. Jätteen putkikeräisyhtiöiden osalta on otettu tuotot, kulut ja investoinnit kaupungin omistusasasteen mukaisesti.

5.2 Ympäristötuotot, -kulut ja -investoinnit vuonna 2019

Ympäristötalouteen sisältyy ne tuotot, kulut ja investoinnit, jotka on ensisijaisesti tehty ympäristönsuojelullisista syistä. Tiedot on esitetty emon-organisaation eli toimialojen, liikelaitosten ja virastojen osalta.

Ympäristökulut, poistot mukaan lukien, olivat yhteensä 92 miljoonaa euroa (+1,7 % vuodesta 2018). Ympäristökulut olivat 2,1 prosenttia kaupungin kaikista toimintakuluista ja 145 euroa asukasta kohden. Suurimmat kuluerät aiheutuivat ilmastonsuojelusta (30 %), alueiden puhtaanapidosta ja jätehuollosta (22 %) sekä ilmasto- ja ympäristöystävällisen liikkumisen edistämisestä (20 %).

Ympäristöinvestoinnit olivat yhteensä 135 miljoonaa euroa, mikä oli 18,2 prosenttia kaupungin kaikista käyttöomaisuusinvestoinneista ja 206 euroa asukasta kohden. Kaupungin ympäristöinvestoinnit pysyivät edellisvuoden tasolla ja suurimmat investoinnit liittyivät ilmasto- ja ympäristöystävällisen liikkumisen edistämiseen (HKL:n kalustohankinnat) (76 %) sekä pilaantuneen maaperän puhdistamiseen (18 %).

Ympäristötuotot olivat noin 8,3 miljoonaa euroa ollen 0,7 prosenttia kaupungin kaikista toimintatuotoista ja 13 euroa asukasta kohden. Merkittävimmät tuotot tulivat ajoneuvojen siirtomaksuista katujen puhdistukseen liittyen (22 %) ja kaupunkipyöristä (20 %).

Tilinpäätöksen ympäristövastuiden arvo oli 31.12.2019 yhteensä 22,2 milj. euroa. Vastuut koskivat varautumista entisten kaatopaikkojen kunnostamiseen ja maaperän puhdistamiseen.